

ділової активності підприємства для забезпечення максимізації ринкової вартості компанії і досягнення стійкого економічного зростання.

Що стосується управління діловою активністю, то воно потребує основних напрямів розгляду, за якими воно здійснюється, та оцінки особливості кожного з них. Здійснено вибір стратегій, які є доцільними під час управління діловою активністю підприємства, що дало змогу дослідити взаємозв'язок між ними. Перспективами подальших досліджень є розроблення показників, що допомагають оцінити ефективність управління діловою активністю на підприємстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фролова И. М., Гнатюк А. Н. Система управления развитием промышленных предприятий. *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2012. № 13. С. 394–397.
2. Шаламова О. В. Формування системи управління сталим розвитком промислових підприємств. *Управління економічними системами: електронний науковий журнал*. 2013. № 52. С. 47–58.
3. Бармута К. А. Основні риси сучасної системи управління розвитком промислових підприємств. *Вісник Донського державного технічного університету*. 2012. № 2–2. С. 130–137.
4. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент. *Финансы и статистика*, 2006. 768 с.
5. Марченко О. І. Фінансові аспекти ділової активності. *Фінанси України*. 2007. № 5. С. 136–143.
6. Островенко Т. К., Гребнев Г. Д. Методологические аспекты анализа показателей деловой активности в современной экономике. *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2012. № 13. С. 267–273.
7. Войнаренко М. П., Рзаєва Т. Г. Ділова активність підприємств: проблеми аналізу та оцінки: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2008. 284 с.
8. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства. *Фахове видання Миколаївського національного університету ім. В. Сухомлинського. Економічні науки*. Запоріжжя, 2016. № 10. С. 991–995. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/205.pdf>.
9. Войнаренко М. П., Рзаєва Т. Г. Ділова активність підприємств: проблеми аналізу та оцінки: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2008. 284 с.
10. Гарасюк О. А., Ігнатенко М. Ю. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства». *Вісник КТУ*. 2010. № 22. С. 63.
11. SMIDA – URL: <https://smida.gov.ua/db/emitent/report/year/xml/show/8918>.
12. Бланк І. А., Управління фінансовою стабілізацією підприємства. Київ Ника-Центр, Эльга, 2014. 246 с.

УДК 387.17.151

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2018-4-40-07>

УЗАГАЛЬНЮЮЧА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОСТІ РОЗВИТКУ РОСЛИННИЦТВА НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Шевченко В.М., аспірант

*Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Україна, 62483, Харківська область, Харківський район, п/в “Докучаєвське - 2”*

ledydi1982@gmail.com

Проведено узагальнюючу оцінку інноваційності розвитку рослинництва на сільськогосподарських підприємствах лісостепової зони Харківської області на основі дослідження динаміки тенденцій зміни прибутку з урахуванням чинника інфляції та факторних ознак. Встановлено, що основною ознакою інноваційності розвитку рослинництва в сільськогосподарських підприємствах є підвищення прибутку від реалізації продукції випереджаючими темпами, ніж підвищення базисних індексів інфляції, тоді як собівартість виробленої продукції повинна, навпаки, якщо і підвищуватись, то меншими темпами, ніж щорічне зростання цін. Додатковий аналіз у розрізі окремих підприємств показав, що 12 % підприємств із загальної сукупності

досліджуваних підприємств Харківської області мали темп підвищення прибутку по галузі рослинництва на 1 га менше, ніж темп щорічного підвищення цін, що відповідно засвідчувало факт відсутності ознак інноваційного розвитку, тоді як 88 % сільськогосподарських підприємств лісостепової зони Харківської області мали інноваційний тип розвитку, що підтверджується більшим темпом підвищення прибутку рослинництва на 1 га порівняно з темпом щорічного підвищення цін, який дорівнював 22,09 %. Досліджено тенденції зміни факторів першого порядку впливу на зміну прибутку загалом по рослинництву в розрізі по основних сільськогосподарських культурах. Визначено, що переважна частина інновацій підприємств, які найбільш швидко розвиваються, зосереджена в технологічній сфері, бо вони мають найбільше зростання урожайності культур, у сфері маркетингу, бо зафіксовано максимальне значення щорічного темпу приросту цін реалізації та в управлінні витратами, бо вони мають найнижче зростання собівартості 1 ц продукції.

Ключові слова: інновації, розвиток, рослинництво, прибуток, темп інфляції, урожайність, собівартість, ціна реалізації.

GENERAL EVALUATION OF INNOVATION OF PLANTING DEVELOPMENT ON AGRICULTURAL ENTERPRISES

Shevchenko V.M., post-graduate student

*Kharkiv national agrarian university named after V.V. Dokuchaev
Ukraine, 62483, Kharkiv region, Kharkiv district, "Dokuchaevske - 2"*

A general evaluation of the innovation of crop development in agricultural enterprises of the forest-steppe zone of Kharkiv region was conducted on the basis of the study of the dynamics of trends in profit changes taking into account the factor of inflation and factor characteristics. It was established that the main feature of innovation in the development of crop production in agricultural enterprises is the increase in profits from the sale of products at a faster pace than the increase of basic indexes of inflation. While the cost price of manufactured products should, on the contrary, increase, if less, than the annual increase in prices. An additional analysis in the context of individual enterprises showed that 12% of enterprises from the aggregate of investigated enterprises in Kharkiv region had a 1-hectare profit growth rate on the plant industry less than the rate of annual increase of prices, which respectively showed the absence of signs of innovation development. Whereas, 88% of the agricultural enterprises of the forest-steppe zone of the Kharkiv region had an innovative type of development, which is confirmed by a higher rate of profit growth per 1 hectare compared to the annual rate increase of 22.09%. The tendencies of the change of the factors of the first order of influence on the change of profit in general on crop production in terms of the main agricultural crops are investigated. It has been determined that the bulk of the innovations of the most rapidly developing enterprises are concentrated in the technological sphere, because they have the highest growth of crop yields in marketing, since the maximum value of the annual growth rate of sales prices and cost management is fixed, since they have the lowest cost growth 1 hundredweight of products.

Key words: innovation, development, crop production, profit, rate of inflation, yield, prime cost, sale price.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перед Україною сьогодні виникає потреба в переході економіки на інноваційну модель функціонування та розвитку. Головною метою розвитку аграрної сфери є задоволення потреб існуючих і перспективних ринків продукцією, підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного аграрного сектора на внутрішньому та зовнішніх ринках на базі інноваційних засад. При цьому зазначимо, що збереження та посилення конкурентних позицій підприємств можливе лише за умови створення дієвої інноваційної системи й ефективного управління нею. Вирішення цього завдання можливе шляхом упровадження широкомасштабної інноваційної діяльності. Тому актуальним є визначення ефективності інноваційності розвитку аграрного сектора та його окремих підгалузей, особливо рослинництва.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження проблематики інноваційного розвитку і в теоретичному аспекті, і в практиці сільськогосподарського виробництва проводили такі вітчизняні вчені: В. Г. Андрійчук, Н. К. Васильєва, С. А. Володін, О. І. Даций, М. М. Ільчук, І. О. Іртищева, М. Ю. Коденська, М. Х. Корецький, М. А. Садиков, Н. М. Сіренко, О. В. Скидан, С. О. Тивончук, Є. І. Ходаківський, О. Г. Шпикуляк, О. В. Шубравська та ін.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Незважаючи на наукову цінність проведених досліджень, необхідно зазначити, що ряд питань залишаються проблемними, а окремі аспекти управління інноваційними процесами є

дискусійними і потребують дослідження, зокрема щодо узагальнюючої оцінки інноваційності розвитку сільського господарства. У зв'язку з цим метою дослідження є узагальнююча оцінка інноваційності розвитку рослинництва на сільськогосподарських підприємствах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інноваційний розвиток підприємства – це процес його вдосконалення з метою покращення результатів господарської діяльності шляхом здійснення інноваційної діяльності. Ключовою складовою інноваційного розвитку суб'єкта господарювання є його інноваційна активність, формою прояву якої є інноваційна діяльність. Виходячи із цього, як об'єкт дослідження оцінки інноваційності розвитку рослинництва в сільськогосподарських підприємствах доцільно використовувати їхню інноваційну діяльність.

Підприємства аграрного сектора зацікавлені в інноваціях, завдяки яким вони можуть здобути певні конкурентні переваги – унікальність нового продукту, зниження виробничих витрат, поліпшення якості продукції тощо. Кінцевим результатом цього є підвищення іміджу, зростання обсягів виробництва і продажу продукції, що збільшує прибуток підприємства. Враховуючи цей факт, нами як об'єкт дослідження були обрані сільськогосподарські підприємства лісостепової зони Харківської області, по яких було розраховано в динаміці за 6 років (2011-2016 рр.) показник прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі (табл. 1). Відповідно за цим показником по кожному підприємству був розрахований його щорічний приріст, який виступив критерієм розподілу всієї сукупності сільськогосподарських підприємств Харківської області лісостепової зони на 3 групи: до 0,45 тис. грн на 1 га ріллі; від 0,451 до 0,83 тис. грн на 1 га ріллі та від 0,831 тис. грн на 1 га ріллі і більше. Зазначимо, що до кожної групи увійшла однакова кількість підприємств.

Таблиця 1 – Тенденція зміни прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі в середньому по групі за 2011 – 2016 рр.

Групи сільськогосподарських підприємств Харківської області за щорічним приростом прибутку рослинництва на 1 га ріллі	Прибуток по галузі рослинництва на 1 га ріллі в середньому по групі, тис. грн.						Тенденція зміни прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі в середньому по групі, тис. грн.
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
До 0,45	0,78	0,75	0,35	1,25	2,17	1,38	$y = 0,23x + 0,2986$
0,451 - 0,83	1,36	1,55	1,37	2,03	6,16	3,21	$y = 0,68x + 0,2434$
0,831 і більше	1,04	1,97	0,98	2,00	7,45	8,65	$y = 1,59x - 1,8666$

Однак для того, щоб встановити, що підвищення прибутку від реалізації продукції рослинництва є не просто результатом впливу інфляційних процесів, а наслідком запровадження різноманітних інновацій, пропонуємо скористатися

показником індексу інфляції. Якщо прибуток від реалізації продукції збільшуватиметься швидшими темпами порівняно з індексом інфляції, то це буде ознакою інноваційного розвитку.

Для цього в межах кожної групи нами було здійснено оцінку динамічних рядів базисних індексів зміни прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі в середньому по групі (табл.2).

На основі математичного вирівнювання за рівнянням прямої лінії досліджено, що темп щорічного підвищення досліджуваного показника в першій групі становив 29,8 %, у другій – 49,6 % і в третій – 152,1 %.

Аналогічно нами був розрахований базисний індекс інфляції в динаміці за 2011 - 2016 рр., який для зручності порівняння також був вирівняний за рівнянням прямої лінії, що має такий вигляд: $y = 22,09x + 57,14$.

Трактуючи економічний зміст отриманого рівняння, зазначимо, що темп щорічного підвищення цін складає 22,09 %, що менше, ніж темпи підвищення прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі по всіх трьох групах. А це, своєю чергою, означає, що всі підприємства, хтось більшою мірою, а хтось меншого, запроваджують інновації, і прибуток у них за аналізований період зростає.

Таблиця 2 – Тенденція зміни базисного індексу прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі за 2011 – 2016 рр.

Групи сільськогосподарських підприємств Харківської області за щорічним приростом прибутку рослинництва на 1 га ріллі	Базисний індекс зміни прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі, %						Тенденція зміни базисного індексу прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі	Темп підвищення прибутку по галузі рослинництва на 1 га ріллі, %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
До 0,45	100,0	95,9	45,1	160,1	278,3	176,4	$y = 29,832x + 38,216$	29,8
0,451 - 0,83	100,0	113,4	100,7	148,6	451,1	235,1	$y = 49,613x + 17,837$	49,6
0,831 і більше	100,0	189,2	94,0	191,8	714,3	829,8	$y = 152,05x - 179,02$	152,1

Але додатковий аналіз у розрізі окремих підприємств показав, що по деяких підприємствах темп підвищення прибутку по галузі рослинництва на 1 га менший, ніж темп щорічного підвищення цін, тобто менший за 22,09 %, а відповідно вони не мають інноваційності розвитку. Частка таких підприємств загалом становить 12 %.

Водночас, цілком очевидним є той факт, що серед всіх підприємств існують і такі, по яких прояви інноваційності розвитку взагалі по галузі рослинництва навряд чи існують, оскільки суми прибутку не зростають, а скорочуються. Тоді за непрямыми показниками треба визначити, що в цих підприємствах по галузі рослинництва немає ніякого інноваційного розвитку, оскільки ці підприємства не нарощують суми прибутку від реалізації продукції галузі, відповідно вони не мають можливостей для розширеного відтворення, отже, це вже не є розвиток. Але, з іншого боку, може бути така ситуація, що ці підприємства вирощують зернові культури, соняшник, цукрові буряки. І, відповідно, якщо дослідити тенденції зміни прибутку від реалізації в розрізі по цих культурах, то цілком очевидно, що може сакластися така ситуація, що по деяких культурах нарощувалися суми отриманого прибутку, відповідно вони вирощувалися з дотриманням економічних, технологічних інновацій, а по деяких культурах навпаки, стрімко скорочувалися суми отриманого прибутку, що в кінцевому випадку і зумовило не нарощування, а скорочування сум прибутку від реалізації продукції загалом по галузі рослинництва.

У зв'язку з цим, наші подальші дослідження пов'язані з аналізом тенденцій зміни основних факторів першого порядку в розрізі по основних сільськогосподарських культурах, що визначають рівень прибутковості аграрних підприємств.

Оскільки зміна прибутку загалом по рослинництву залежить від обсягу продажу продукції, собівартості 1 ц, ціни реалізації й структури посівної площі, то це і є чотири фактори першого порядку, тенденції зміни яких наведені в таблиці 3.

Як перший фактор – обсягу реалізованої продукції – ми дослідили урожайність сільськогосподарських культур, беручи до уваги, що рівень товарності виробленої продукції з розрахунку на 1 га дорівнював 100 %. Так, абсолютно очевидно, що підприємства 3-ї групи, у яких найбільш швидко зростає прибуток від реалізації продукції галузі рослинництва, швидше за все застосовували технологічні, організаційні інновації і, як наслідок, у них більш

швидко зростала урожайність порівняно з іншими групами сільськогосподарських підприємств. Зокрема, щорічний приріст урожайності по всіх культурах, крім кукурудзи на зерно, мав найбільше значення саме в 3-й групі сільськогосподарських підприємств (відповідно, по озимій пшениці – 2,14, соняшнику – 0,99 та цукрових буряках – 92,53 ц/га).

Як тільки ми говоримо про розвиток, це автоматично означає відтворення, рух. Відповідно, в процесі кругообігу (відтворення) причина стає наслідком, а наслідок стає причиною, і весь час змінюється. Так, високий темп збільшення прибутку від реалізації – результат на якомусь етапі. Але як тільки підприємства отримують більше прибутку, то вони можуть більше вкласти в розширене відтворення. І це вже стає фактором, бо більше вклали – отримали більшу урожайність, відповідно більша урожайність зумовлює більшу виручку від реалізації продукції. І так по колу – фактор перетворюється в результат, а результат – у фактор. Тому найбільший щорічний приріст урожайності сільськогосподарських культур у підприємствах 3-ї групи, з одного боку, є результатом, а з іншого, – фактором інноваційності розвитку.

Підтвердженням цього є і той факт, що підприємства першої групи мають занадто низький рівень щорічного приросту прибутку рослинництва на 1 га (до 0,45 тис. грн), який до того ж, швидше за все має інфляційну складову. Отже, можна зробити припущення, що підприємства, які увійшли до першої групи, навряд чи застосовують інновації у своєму розвитку.

Щодо собівартості, логічним буде зробити припущення, що чим більше зростає урожайність, тим меншою буде собівартість при однакових умовах.

Цей факт підтверджується тим, що по всіх без винятку сільськогосподарських культурах, підприємства 3-ї групи мають найнижче значення щорічного приросту собівартості реалізованої продукції (по озимій пшениці – 18,26, кукурудзі на зерно – 15,28, соняшнику – 31,34, цукрових буряках – 3,35 грн/ц).

Наступний важливий чинник, що впливає на величину прибутку, це ціна продукції. Вільні ціни встановлюються самими підприємствами залежно від конкурентоспроможності цієї продукції, попиту й пропозиції на аналогічну продукцію інших виробників. Тому рівень вільних цін на продукцію певною мірою є чинником, який залежить від підприємства. Вочевидь, що справжній рівень цін визначається передусім якістю готової продукції, залежить від технічного вдосконалення її виробництва, проведення робіт із модернізації існуючих виробництв і т.д. [1].

Дослідження показали, що сьогодні в багатьох випадках є сенс спрямувати зусилля підприємства на поліпшення ціноутворення. Це особливо справедливо, якщо прибутковість в розрахунку на одиницю продукції низька, адже тоді збільшення обсягу продажу не спричинить суттєвого зростання прибутку, відтак кращим варіантом буде зниження витрат і/або підвищення ціни.

Можна заперечити, що підвищення ціни зазвичай призводить до певного скорочення обсягу продажу. Але варто зазначити, що, по-перше, це трапляється не завжди, а, по-друге, навіть якщо це й станеться, то невеликим скороченням продажу можна пожертвувати, якщо він буде компенсований підвищеною ціною. У будь-якому разі зміна ціни прямо й одночасно впливає на прибуток і збут [2].

Досліджуючи тенденції зміни цін реалізації за 2011-2016 рр., по всіх без винятку наведених сільськогосподарських культурах, було зафіксовано максимальне значення щорічного темпу приросту цін реалізації в підприємствах 3-ї групи з найбільшим значенням щорічного приросту прибутку взагалі по галузі рослинництва на 1 га ріллі (по озимій пшениці – 40,1 грн, кукурудзі на зерно – 45,03 грн, соняшнику – 111,0 грн та цукрових буряках – 17,94 грн). До того ж, по кукурудзі на зерно та цукрових буряках було характерним поступове підвищення щорічного темпу приросту цін реалізації при переході до кожної наступної групи сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 3 – Тенденція зміни факторів першого порядку впливу на зміну прибутку загалом по рослинництву в розрізі по основних сільськогосподарських культурах за 2011 – 2016 рр.

Культури	Групи сільськогосподарських підприємств Харківської області за щорічним приростом прибутку рослинництва на 1 га ріллі	Тенденція зміни в середньому по групах			
		урожайності, ц/га	собівартості 1ц, грн	ціни реалізації, грн	питома вага культури в структурі посівної площі, %
оз. пшениця	До 0,45	$y = 2,0128x + 29,418$	$y = 30,604x + 58,058$	$y = 37,756x + 59,887$	$y = 0,6468x + 27,535$
	0,451 - 0,83	$y = 2,1392x + 32,896$	$y = 26,075x + 58,802$	$y = 37,392x + 67,997$	$y = 1,0788x + 24,197$
	0,831 і більше	$y = 2,1422x + 36,151$	$y = 18,257x + 79,908$	$y = 40,109x + 59,699$	$y = 1,4458x + 21,957$
кукурудза на зерно	До 0,45	$y = -0,1489x + 40,247$	$y = 28,212x + 62,697$	$y = 34,672x + 57,386$	$y = -0,8322x + 12,69$
	0,451 - 0,83	$y = 2,4602x + 38,836$	$y = 29,592x + 36,57$	$y = 36,93x + 62,437$	$y = -2,0569x + 22,026$
	0,831 і більше	$y = 1,6775x + 48,892$	$y = 15,278x + 81,817$	$y = 45,031x + 38,467$	$y = -0,0658x + 16,278$
соняшник	До 0,45	$y = 0,4301x + 23,231$	$y = 92,667x + 41,567$	$y = 109,59x + 107,7$	$y = 0,2044x + 23,743$
	0,451 - 0,83	$y = 0,5234x + 25,132$	$y = 57,561x + 92,167$	$y = 104,49x + 134,01$	$y = 2,3209x + 19,32$
	0,831 і більше	$y = 0,9868x + 28,266$	$y = 31,342x + 130,55$	$y = 111x + 100,29$	$y = 1,7537x + 19,974$
цукрові буряки	До 0,45	$y = 35,819x + 119,18$	$y = 6,9094x + 23$	$y = 7,5127x + 22,116$	$y = 0,0781x + 0,3497$
	0,451 - 0,83	$y = 66,307x + 125,13$	$y = 10,59x + 12,028$	$y = 12,445x + 15,462$	$y = 0,2221x + 2,0044$
	0,831 і більше	$y = 92,528x + 143,21$	$y = 3,3474x + 34,566$	$y = 17,942x + 11,793$	$y = -0,3907x + 3,4622$

Крім зазначених чинників, на величину прибутку впливають зміни в структурі посівних площ під основними сільськогосподарськими культурами. Чим більша частка рентабельної продукції, тим більше прибутку отримає підприємство, тобто збільшення частки малорентабельної продукції спричинить зменшення прибутку.

Здійснивши аналіз тенденцій зміни питомої ваги відповідної сільськогосподарської культури в структурі посівних площ за досліджуваний період, слід констатувати, що по озимій пшениці сільськогосподарські підприємства кожної наступної групи мали більше значення щорічного темпу приросту частки посівних площ під цією культурою (якщо підприємства 1-ї групи щороку збільшували частку посівних площ під озимою пшеницею в середньому на 0,65 %, то підприємства 3-ї групи – на 1,45 %).

Зазначимо також, що в середньому по всіх групах сільськогосподарських підприємств спостерігалось щорічне скорочення частки посівних площ під кукурудзою на зерно, причому найнижчий рівень скорочення (0,07 %) був характерним для підприємств 3-ї групи з найбільшим значенням щорічного приросту прибутку від реалізації продукції рослинництва на 1 га ріллі.

Щодо частки посівних площ під цукровими буряками, то лише підприємства 3-ї групи, на відміну від двох попередніх груп, щороку скорочували її в середньому на 0,4 %.

Серед всіх зазначених факторів, що впливають на збільшення прибутку сільськогосподарських підприємств, вартісний вимір мають собівартість реалізованої продукції та ціна реалізації. Тому, щоб дати відповідь на питання, чи будуть зазначені зміни цих двох факторів свідченням інноваційності розвитку підприємств в умовах високих рівнів інфляції, чи ні, ми порівняли тенденції зміни базисних індексів собівартості 1 ц та цін реалізації (табл. 4) з тенденціями зміни базисних індексів цін, які були розраховані раніше.

Якщо говорити про собівартість продукції рослинництва як показник інноваційності розвитку галузі, бажано, щоб вона взагалі мала тенденцію до зниження, що вказувало б на факт скорочення витрат на виробництво продукції. А, якщо й підвищувалась би, то на відміну від показника прибутку від реалізації продукції, менш повільними темпами, ніж базові індекси інфляції.

Так, порівнюючи темпи щорічного підвищення собівартості 1 ц озимої пшениці, кукурудзи на зерно, соняшника та цукрових буряків з розрахованим раніше темпом щорічного підвищення цін, який становить 22,09 %, можемо зазначити, що лише в сільськогосподарських підприємствах 3-ї групи собівартість 1 ц всіх зазначених видів продукції щорічно підвищувалася меншими темпами, ніж базові індекси інфляції, що є свідченням інноваційності розвитку цих підприємств.

Таблиця 4 – Тенденція зміни базисних індексів собівартості 1 ц та цін реалізації по основним сільськогосподарським культурам за 2011-2016 рр.

Групи сільськогосподарських підприємств Харківської області за щорічним приростом прибутку рослинництва на 1 га ріллі	Собівартість 1 ц		Ціна реалізації	
	Тенденція зміни базисних індексів собівартості 1 ц	Темп щорічного підвищення собівартості 1 ц, %	Тенденція зміни базисних індексів ціни реалізації	Темп щорічного підвищення ціни реалізації, %
Озима пшениця				
До 0,45	$y = 29,47x + 55,90$	29,47	$y = 30,58x + 48,50$	30,58
0,451 - 0,83	$y = 25,89x + 58,39$	25,89	$y = 28,99x + 52,72$	28,99
0,831 і більше	$y = 16,99x + 74,38$	16,99	$y = 31,72x + 47,21$	31,72

Кукурудза на зерно				
До 0,45	$y = 27,84x + 61,88$	27,84	$y = 28,54x + 47,24$	28,54
0,451 - 0,83	$y = 43,85x + 54,19$	43,85	$y = 25,80x + 43,63$	25,80
0,831 і більше	$y = 14,32x + 76,69$	14,32	$y = 36,48x + 31,16$	36,48
Соняшник				
До 0,45	$y = 44,82x + 20,10$	44,82	$y = 34,11x + 33,52$	34,11
0,451 - 0,83	$y = 29,68x + 47,53$	29,68	$y = 31,66x + 40,60$	31,66
0,831 і більше	$y = 16,57x + 69,03$	16,57	$y = 35,03x + 31,65$	35,03
Цукрові буряки				
До 0,45	$y = 22,11x + 70,28$	22,11	$y = 19,92x + 58,64$	19,92
0,451 - 0,83	$y = 34,68x + 39,39$	34,68	$y = 29,45x + 36,59$	29,45
0,831 і більше	$y = 9,63x + 99,48$	9,63	$y = 34,08x + 6,32$	34,08

Дослідивши тенденції зміни базисних індексів цін реалізації по основних видах продукції галузі рослинництва протягом 2011-2016 рр., зазначимо, що по всім групам сільськогосподарських підприємств зафіксовано більш швидкі темпи підвищення цін реалізації порівняно з базовими індексами інфляції. Винятком лише був темп щорічного підвищення цін реалізації цукрових буряків у 1-ї групи сільськогосподарських підприємств (19,92 %) з найменшим щорічним приростом прибутку рослинництва на 1 га ріллі. Це означає, що ціни реалізації на сільськогосподарських підприємствах зростали пропорційно до тих самих темпів, що і інфляція (22,09 %), а відтак, ніякої заслуги підприємств в такій ситуації немає.

Водночас, слід зазначити, що абсолютно по всім без винятку видам продукції у підприємств 3-ї групи з найбільшим щорічним приростом прибутку рослинництва на 1 га (0,83 тис. грн і більше), темп підвищення цін реалізації був найвищим (по озимій пшениці – 31,72 %, кукурудзі на зерно – 36,48 %, соняшнику – 35,03 % та цукрових буряках – 34,08 %), що свідчить про те, що ці підприємства збували свою продукцію по більш вигідних цінах завдяки певним маркетинговим заходам та підвищенню якості реалізованої продукції. А це, своєю чергою, може бути критерієм інноваційності розвитку підприємств і при рівних інших умовах забезпечить підвищення прибутковості, як кількісної міри успішності суб'єктів господарювання.

ВИСНОВКИ

Отже, інноваційна діяльність є невід'ємною складовою діяльності сільськогосподарського підприємства, що забезпечує конкурентоспроможність продукції та стратегічний розвиток підприємства. Прибуток відіграє вирішальну роль у підприємницькій діяльності і є одним із головних показників діяльності підприємства. Він характеризує можливість інноваційного розвитку, реконструкції та модернізації його виробництва.

Поряд із частковими показниками, які характеризують ефективність запровадження окремих інновацій важливе значення має узагальнююча оцінка інноваційності розвитку, яка була проведена на основі дослідження динаміки тенденцій зміни прибутку з урахуванням чинника інфляції та факторних ознак. Основною ознакою інноваційності розвитку рослинництва в сільськогосподарських підприємствах є підвищення прибутку від реалізації продукції

випереджаючими темпами, ніж підвищення базисних індексів інфляції, тоді як собівартість виробленої продукції повинна навпаки, якщо й підвищуватися, то меншими темпами, ніж щорічне зростання цін. Так, у результаті проведених досліджень встановлено, що 12 % підприємств не мають приросту прибутку вище, ніж 22,09 %, отже, вони не мають ознак інноваційності розвитку. Відповідно 88 % сільськогосподарських підприємств лісостепової зони Харківської області мають інноваційний тип розвитку, що підтверджується більшим темпом підвищення прибутку рослинництва на 1 га порівняно з темпом щорічного підвищення цін.

Переважаюча частина інновацій підприємств третьої групи, які найбільш швидко розвиваються, зосереджена в технологічній сфері, бо вони мають найбільше зростання урожайності культур, у сфері маркетингу, бо зафіксовано максимальне значення щорічного темпу приросту цін реалізації та в управлінні витратами, бо вони мають найнижче зростання собівартості 1 ц продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 320 с.
2. Мазур О.Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.